

metodická príručka

Spríevodca tvorbou výchovného programu školského klubu detí

Podľa Štátneho výchovného programu pre ŠKD

Ivana Jacková

www.radostnedetstvo.sk • 2026

Obsah

Ako pracovať s touto príručkou	3
Skôr než začnete písať	6
Názov výchovného programu	8
Úvod	11
1 Ciele a poslanie výchovy	13
2 Formy výchovy a vzdelávania	32
3 Výchovný jazyk	33
4 Tematické oblasti výchovy	34
Komunikácia a práca s informáciami	35
Sebarozvoj a svet práce	40
Zdravie a subjektívna pohoda	45
Spoločnosť a príroda	51
Kultúra a umenie	55
Záver	59
Zdroje	60
Autorské práva a podmienky používania	61
Príloha – Kontrolný zoznam pred vydaním VP	62

Ako pracovať s touto príručkou

Táto príručka vznikla ako praktická pomôcka pre vychovávateľky a riaditeľov škôl, ktorí potrebujú vytvoriť nový alebo aktualizovať existujúci výchovný program školského klubu detí (ŠKD) v súlade so Štátnym výchovným programom pre školský klub detí a s platnou legislatívou. Jej ťažiskom je premietnuť do programu princípy neformálnej výchovy a vzdelávania, ktoré tvoria jadro práce v ŠKD.

Cieľom príručky nie je nahradiť odborné rozhodovanie vychovávateľky ani ponúknuť univerzálny vzor použiteľný pre všetky kluby. Cieľom je pomôcť zorientovať sa v požiadavkách štátneho výchovného programu a legislatívy, pochopiť jednotlivé časti výchovného programu a uľahčiť ich spracovanie tak, aby výsledok verne odrážal charakter konkrétneho školského klubu detí.

Príručka je vytvorená tak, aby ste mohli postupovať krok za krokom a priebežne vytvárať alebo upravovať vlastný výchovný program. Postupuje bod po bode podľa štruktúry štátneho výchovného programu: Úvod → Ciele a poslanie výchovy → Formy výchovy a vzdelávania → Výchovný jazyk → Tematické oblasti výchovy.

Čo v príručke nájdete

Každá kapitola obsahuje:

- vysvetlenie významu danej časti výchovného programu,
- odporúčané formulácie,
- modelové vzory textov,
- poznámky k najčastejším chybám,
- odporúčaný postup spracovania,
- alternatívne riešenia podľa podmienok klubu,
- praktické odporúčania pre vychovávateľku.

Čo je modelový školský klub detí a jeho program

V príručke sa opakovane používa modelový školský klub detí pri (fiktívnej) základnej škole, ktorého výchovný program nesie názov „Šťastie, zdravie, pohoda, nie sú žiadna náhoda!“. Ide o fiktívny klub vytvorený výlučne na ilustračné účely. Jeho úlohou je ukázať, ako môže vyzeráť spracovanie jednotlivých častí výchovného programu v praxi.

Modelový program je zameraný na podporu zdravia, pohybu a subjektívnej pohody detí a popri tom aj na regionálnu výchovu a poznávanie prírody – jeho ťažisko sa odráža aj v názve programu. Toto zameranie sa premieta do poslania, cieľov aj do rozpracovania tematických oblastí výchovy.

Údaje uvedené pri modelovom programe nie sú určené na prepisovanie do výchovného programu iného klubu. Každý školský klub detí by mal vychádzať z:

- vlastných podmienok a priestorov,
- potrieb a záujmov detí, ktoré ho navštevujú,
- personálnych možností,
- spolupráce s rodinami a so základnou školou,
- vlastného zamerania a vízie rozvoja.

Ako používať vzory

Všetky vzory uvedené v príručke slúžia ako inšpirácia. Cieľom nie je vytvoriť dokument poskladaný z prevzatých textov, ale výchovný program, ktorý verne odráža charakter konkrétneho školského klubu detí.

Odporúčaný spôsob práce so vzormi:

- porovnať vzor s podmienkami vlastného klubu,
- vybrať vhodné formulácie,
- upraviť ich podľa vlastných potrieb,
- doplniť konkrétne údaje klubu.

Na čo si dať pozor

Pri tvorbe výchovného programu sa často objavujú tieto chyby:

- prepisovanie textov zo štátneho výchovného programu bez vlastného spracovania,
- používanie všeobecných formulácií bez väzby na konkrétny klub,
- opisovanie ideálneho stavu namiesto reálnych podmienok klubu,
- kopírovanie častí programu z iných školských klubov detí,
- prenášanie „školských“ vyučovacích postupov do voľnočasovej činnosti namiesto princípov neformálnej výchovy.

Dobrá výchovný program nevzniká kopírovaním, ale premýšľaním o tom, ako klub skutočne funguje a akým smerom sa chce rozvíjať.

Odporúčaný postup práce

Skôr než sa pustíte do písania, oplatí sa pripraviť pôdu – prvé kroky tvoria základ, ďalšie vedú k hotovému a zverejnenému programu:

- 1 Oboznámte sa so štátnym výchovným programom pre ŠKD aj s príslušnou legislatívou (školský zákon, štátny a školský vzdelávací program). Tieto dokumenty nie sú nadradené výchovnému programu (§ 5 zákona č. 245/2008 Z. z.) – študujete ich preto, aby klub nadväzoval na to, čo sa deti učia v škole.
- 2 Zapojte celý tím – vypracovanie programu má byť tímová práca všetkých, ktorí budú naplňovať jeho ciele; spoločne tvorenému programu všetci rozumejú a stoja za ním.
- 3 Zhodnotte reálne podmienky a charakter klubu, najlepšie cez SWOT analýzu; dobrým zdrojom je aj spätná väzba od detí, rodičov a učiteľov.
- 4 Sformulujte poslanie a vlastné ciele výchovy vrátane kľúčových kompetencií, ktoré chcete rozvíjať prioritne.
- 5 Rozpracujte tematické oblasti výchovy do podmienok svojho klubu.
- 6 Doplnite formy výchovy a vzdelávania a výchovný jazyk.
- 7 Skontrolujte vzájomný súlad všetkých častí a súlad s cieľmi a princípmi školského zákona – tento súlad kontroluje aj štátna školská inšpekcia.
- 8 Prerokujte návrh v pedagogickej rade.

- 9 Vydajte a zverejnite výchovný program na verejne prístupnom mieste – napríklad na webovom sídle školy a na nástenke školského klubu – najneskôr do 60 dní od jeho schválenia.

SWOT analýza (ku kroku 3)

SWOT je nástroj strategického plánovania na zhodnotenie podmienok zariadenia vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa:

- **silné stránky (Strengths)** – vnútorné vlastnosti zariadenia, ktoré mu môžu pomôcť dosiahnuť cieľ;
- **slabé stránky (Weaknesses)** – vnútorné vlastnosti, ktoré dosiahnutie cieľa sťažujú;
- **príležitosti (Opportunities)** – vonkajšie podmienky, ktoré môžu zariadeniu pomôcť dosiahnuť cieľ;
- **ohrozenia (Threats)** – vonkajšie podmienky, ktoré môžu dosiahnutie cieľa sťažiť.

Výstupom analýzy má byť konkrétny a adresný návrh opatrení.

Skôr než začnete písať

Výchovný program je povinný a základný kurikulárny dokument vášho klubu. Jeho tvorba nie je formalita – vyžaduje znalosť aktuálnej legislatívy a moderné, tvorivé a zážitkové metódy v duchu tvorivo-humanistickej výchovy. V jadre ide o strategické premyslenie filozofie, poslania a vízie klubu a zároveň o jeho „vizitku“, ktorá navonok reprezentuje charakter a kvalitu vašej práce. Jednoducho je to dokument, z ktorého vychádza všetko ostatné (preto „východiskový“) – kam klub smeruje a ako v ňom pracujete. Píšete ho tak, aby naozaj sedel na váš klub.

Východiská zo štátneho výchovného programu

Predtým než sa pustíte do vlastného textu, oplatí sa pochopiť, čo o školskom klube detí hovorí úvod štátneho výchovného programu – aby ste z neho vychádzali, a nie ho len prepisovali. V skratke hovorí toto:

Je to rámec a východisko, nie text na prepísanie. Štátny program vymedzuje na úrovni štátu ciele a obsah výchovy, s dôrazom na výchovnú činnosť. Pre vás to znamená, že z neho vychádzate a prispôbujete ho svojim podmienkam. Klub je výchova vo voľnom čase, nie pokračovanie vyučovania.

Prepája školu a voľný čas. Klub je súčasťou systému základného vzdelávania a spája formálne (školské) a neformálne (voľnočasové) vzdelávanie. V praxi nadväzujete na to, čo sa deti učia v škole, ale rozvíjate to inak – cez hru, zážitok, projekt a bádanie, nie cez vyučovanie.

Výchova je spoločná vec. Klub formuje osobnosť dieťaťa v úzkej spolupráci so školou a rodinou. Nie je teda odkladiskom detí – je partnerom učiteľov a rodičov. Komunikujete s nimi a zosúladíte výchovné pôsobenie.

Dieťa má hlas. Program zdôrazňuje demokratický a neformálny prístup, v ktorom deti zdieľajú svoje skúsenosti a názory na to, čo sa robí, aj ako sa to robí. V praxi deti môžu spolurozhodovať, vyberať si činnosti a reflektovať. Vychovávateľka je skôr sprievodca (facilitátor), ktorý motivuje, nie núti.

Inklúzia – počítate s každým dieťaťom. Program akcentuje prácu s rozmanitosťou detí – s nadaním aj znevýhodnením – na princípe inklúzie, ktorá si vyžaduje konkrétne podmienky a podporu (prevenciu, intervenciu a personálne posilnenie). V praxi sa prispôbujete dieťaťu (nie naopak), diferencujete činnosti a spolupracujete so zariadením poradenstva a prevencie.

Máte oporu v metodických materiáloch. Štátny program je východiskom aj pre tvorbu metodických materiálov, ktoré pomáhajú program uviesť do praxe. Okrem samotného programu sa teda môžete oprieť o príručky a pomôcky (vrátane tejto), ktoré sú oporou „pod“ vašim programom.

Máte slobodu tvoriť po svojom. Program vytvára priestor pre autonómne plánovanie a realizáciu v konkrétnom klube. Máte teda slobodu – a zodpovednosť – zostaviť program podľa seba. Práve preto nemá zmysel odpisovať od iných: každý klub je iný.

Voľný čas má mať obsah. Program napĺňa obsahovú dimenziu výchovy mimo vyučovania, a tým pripravuje deti na život. Čas v klube nie je výplň ani dozor – premyslene rozvíjate to, čo deti potrebujú pre život: zručnosti, postoje, vzťahy aj zdravé návyky.

Tri základné činnosti každého dňa. Činnosť klubu má byť zmysluplná a stojí na troch základných činnostiach: oddych (aj počas prázdnin), záujmová činnosť a príprava na vyučovanie. Tieto tri držíte vo vyváženom pomere – klub nie je určený na doučovanie alebo len neusmernenú hru.

Klub funguje inak ako škola. Pre ŠKD je typický otvorený vstup (bez prijímacieho konania), dobrovoľnosť účasti, činnosť postavená na záujmoch detí a časová voľnosť. To je vaša výhoda: stavajte na tom, čo deti baví, prispôbujte tempo a striedajte metódy aj priestory (trieda, dvor, telocvičňa, knižnica, príroda).

Autonómia a tri požiadavky na výchovný program

Pri tvorbe výchovného programu máte ako jeho autori veľký priestor a autonómiu – sami si stanovujete ciele a sami tvoríte jednotlivé časti štruktúry podľa charakteru svojho klubu. Nie je to teda predpísaný formulár, ktorý len vyplníte. Jediným obmedzením sú tri požiadavky, ktoré sa na výchovný program kladú:

Súlad so zákonom. Výchovný program musí byť vypracovaný v súlade s cieľmi a princípmi zákona o výchove a vzdelávaní (školský zákon č. 245/2008 Z. z.).

Nadväznosť na školu. Program má rozvíjať vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré deti získali vo výchovno-vzdelávacej činnosti v škole.

Rešpekt k deťom. Program má rešpektovať záujmy a potreby detí.

Keď program dopíšete, prejdite ho cez tri otázky: Je v súlade so zákonom? Nadväzuje na to, čo sa deti učia v škole? Rešpektuje ich záujmy a potreby? Ak áno, splnili ste všetky podmienky a zvyšok je vaša tvorivá sloboda.

Názov výchovného programu

Názov je vizitkou celého programu – prvé, čo o ňom povie. Mal by byť odborný, výstižný a trvácny a má vychádzať zo zamerania a charakteru klubu. Platnosť programu, charakteristiku zariadenia a ďalšie úvodné náležitosti rozoberá nasledujúca kapitola Úvod.

VZOR

Výchovný program školského klubu detí „Šťastie, zdravie, pohoda, nie sú žiadna náhoda!“. Názov vyjadruje hlavné zameranie nášho klubu na podporu zdravia, pohybu a subjektívnej pohody detí v čase mimo vyučovania; klub sa popri tom venuje aj regionálnej výchove a poznávaniu prírody. Je hravý a zrozumiteľný deťom, rodičom aj zriaďovateľovi, vystihuje atmosféru, ktorú chceme v klube vytvárať, a nie je viazaný len na jeden školský rok či projekt.

AKO NA TO

Čo je čo

Keďže výchovný program je hlavný kurikulárny dokument zariadenia, ktorý má byť verejne dostupný, jeho názov má byť reprezentatívny a odborný. Správny odborný názov je „Výchovný program školského klubu detí“. Pozor tiež: názov programu nie je to isté ako úradný názov školy alebo klubu – ten vychádza zo zápisu v sieti škôl a školských zariadení a zo zriaďovacej listiny.

Tvorivý podtitul

K odbornému názvu sa odporúča pridať tvorivý podtitul, ktorý vystihuje filozofiu a zameranie klubu. Odborný názov hovorí, čo dokument je; podtitul hovorí, aký je práve váš klub. Spolu tvoria celý názov: odborný názov (povinný) a tvorivý podtitul (odporúčaný).

V našom modelovom programe je to: Výchovný program školského klubu detí „Šťastie, zdravie, pohoda, nie sú žiadna náhoda!“ Podtitul vystihuje hlavné zameranie klubu na zdravie, pohyb a subjektívnu pohodu detí v čase mimo vyučovania; klub sa venuje aj regionálnej výchove a poznávaniu prírody.

Vzory názvov

- **Všeobecný názov (bez osobitého zamerania):** „Výchovný program školského klubu detí pri Základnej škole ...“.
- **Zdravie, pohyb a pohoda:** „Šťastie, zdravie, pohoda, nie sú žiadna náhoda!“ (zameranie nášho modelového programu).
- **Príroda a bádanie:** „Objavujeme svet okolo nás“ (klub zameraný na poznávanie prírody a experimentovanie).
- **Spolupráca a sociálne zručnosti:** „Spolu nás to baví“ (klub zameraný na vzťahy, komunikáciu a tímovú spoluprácu).
- **Tvorivosť a umenie:** „Klbko nápadov“ (klub zameraný na výtvarné, hudobné a dramatické činnosti).

- **Región a tradície:** „Po stopách nášho kraja“ (klub zameraný na regionálnu výchovu a miestne tradície).

Postup

- 1 Zistíte presný úradný názov školy a školského klubu detí (zápis v sieti škôl a školských zariadení, zriaďovacia listina). Je to iný údaj než názov programu.
- 2 Ujasnite si zameranie a charakter klubu – čím je špecifický a akú atmosféru chcete vytvárať. Názov z toho má vychádzať.
- 3 Rozhodnite o type názvu (všeobecný / tvorivý).
- 4 Navrhnete 2 – 3 varianty a preberte ich v kolektíve vychovávateľiek.
- 5 Otestujte trvácnosť názvu – vydrží niekoľko rokov? Nie je viazaný len na jeden projekt? Rozumie mu dieťa, rodič aj zriaďovateľ?
- 6 Sformulujte krátke zdôvodnenie (jeden odsek) – odkiaľ názov pochádza a ako súvisí so zameraním a poslaním klubu.
- 7 Skontrolujte správne označenie – „Výchovný program školského klubu detí ...“.
- 8 Uveďte rovnaký názov na titulnej strane aj v texte programu – musí byť všade identický.

Pozor na chyby

- nesprávny názov „Školský výchovný program“ alebo „Inovovaný výchovný program“ namiesto „Výchovný program školského klubu detí“;
- zamieňanie názvu programu s úradným názvom školy alebo klubu;
- názov viazaný len na jeden projekt alebo školský rok, bez väzby na zameranie klubu;
- príliš dlhý alebo deťom a rodičom nezrozumiteľný názov;
- rozdielny názov na titulnej strane a v texte programu.

Druh školského zariadenia	<i>štátne / súkromné</i>
Počet oddelení	
Platnosť výchovného programu	<i>napr. 01. 09. 2026 – 30. 06. 2030</i>
Predkladateľ	
Názov	
Adresa	
IČO	
Riaditeľ/ka školy	
Zodpovedná za tvorbu výchovného programu	
E-mail	
Web	
Tel.	
Zriaďovateľ	
Názov	
Adresa	
IČO	
E-mail	
Web	
Tel.	
Dátum prerokovania pedagogickou radou školy	
Dátum prerokovania radou školy	

Zoznam použitých skratiek

- **ŠKD** – školský klub detí;
- **VP** – výchovný program;
- **ŠVP** – štátny výchovný program;
- **ZŠ** – základná škola;
- **VMV** – výchova mimo vyučovania;
- **ŠVVP** – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby;
- **ZPP** – zariadenie poradenstva a prevencie.

Úvod

Po názve nasleduje úvodná časť programu. Predstavuje váš klub a vymedzuje rámec programu – jeho platnosť a spôsob aktualizácie, stručnú charakteristiku zariadenia a východiská či filozofiu, z ktorých klub vychádza. Práve z týchto reálnych podmienok a východísk prirodzene vyplynie jeho zameranie aj realistické ciele (kapitola 2).

VZOR

Náš školský klub detí pri Základnej škole ... má kapacitu 78 detí v 3 výchovných oddeleniach (aktuálne môže dochádzať k zmene názvu oddelení na triedy – sledujte platnú legislatívu). Klub využíva tri triedy, telocvičňu a školský dvor, disponuje vlastnými priestormi v budove školy a vo svojej činnosti využíva blízkosť prírodného okolia. Program je vydaný na obdobie štyroch rokov a podľa potreby sa aktualizuje písomným dodatkom.

Názov a motto „Šťastie, zdravie, pohoda – nie sú žiadna náhoda!“ vychádzajú zo zásad tvorivo-humanistickej výchovy. Tie stoja na myšlienke, že človek sa celý život usiluje byť šťastný, no k šťastiu nestačí úspech ani majetok – potrebné sú aj psychické spôsobilosti, ktoré možno rozvíjať u každého dieťaťa. Preto sa v klube sústreďujeme najmä na mimopoznávacie (nonkognitívne) stránky osobnosti: na pozitívny vzťah dieťaťa k sebe, k druhým a k životu, na samostatnosť a zodpovednosť. Deti vedíme k tomu, aby si svoju činnosť plánovali, sledovali a vyhodnocovali – tak rastie ich zodpovednosť aj radosť z úspechu. Vychovávateľky pritom nevystupujú ako tie, čo „učia“, ale ako sprievodkyne, ktoré vytvárajú podnety a otvárajú deťom ďalšie záujmy.

Druhým východiskom programu je subjektívna pohoda detí (wellbeing) – stav, ktorý sa dá zhrnúť ako „cítiť sa dobre a dobre sa učiť“. Chceme, aby bol klub bezpečným a prijímačím miestom, kde deti cítia podporu vychovávateľiek aj kamarátov, neboja sa prejavovať svoje emócie a názory a kde sa rozvíja ich sebaopoznanie a sebahodnotenie. Pohodu vnímame komplexne – v rovine fyzickej (zdravie, pohyb, bezpečie), kognitívnej, emocionálnej, sociálnej i duchovnej. Práve preto je ťažiskom nášho programu tematická oblasť Zdravie a subjektívna pohoda: cielená podpora wellbeingu zlepšuje sociálne a emocionálne zručnosti detí a pomáha predchádzať šikanovaniu aj psychickým ťažkostiam.

Zameranie na zdravie, pohyb a pohodu dopĺňame o regionálnu výchovu a poznávanie prírody. Využívame blízkosť školského dvora a prírodného okolia na pravidelný pobyt vonku a do programu prirodzene zaraďujeme poznávanie nášho regiónu, ľudové zvyky a tradície.

AKO NA TO

Platnosť a aktualizácia programu

Platnosť výchovného programu sa určuje na obdobie komplexnej dĺžky pobytu dieťaťa v zariadení – spravidla na 4 roky. Počas tohto obdobia program priebežne žije a podľa potreby sa upravuje:

- **Menšie úpravy** – menšie zmeny (inovačné, organizačné, personálne, priestorovo-materiálne) zaznamenajte písomným dodatkom – nemusíte prepisovať celý program;
- **Väčšie zmeny** – pri rozsiahlejších úpravách vypracujte nový výchovný program.

Charakteristika školského zariadenia

Charakteristika zariadenia je stručný, ale konkrétny obraz toho, s čím a kde pracujete. Uvedte:

- **Veľkosť/kapacita** – veľkosť a kapacitu zariadenia (počet detí, ktoré môže prijať);
- **Vybavenie** – materiálne vybavenie (priestory, pomôcky, ihrisko, telocvičňa a podobne);
- **Počty** – počet a veľkosť výchovných oddelení (skupín detí);
- **Umiestnenie** – umiestnenie zariadenia a to, či disponuje vlastnými priestormi, alebo zdieľa priestory školy.

Postup

- 1 Vyplňte úvodnú tabuľku programu (druh zariadenia, počet oddelení, platnosť, predkladateľ, zriaďovateľ, dátumy prerokovania a vydania).
- 2 Určte platnosť programu (spravidla 4 roky) a spôsob jeho aktualizácie – menšie zmeny dodatkom, väčšie zmeny novým programom.
- 3 Spracujte charakteristiku zariadenia (veľkosť a kapacita, vybavenie, počet a veľkosť oddelení, umiestnenie).
- 4 Skontrolujte, že úvodná tabuľka je vyplnená – dátumy prerokovania a vydania, pečiatka a podpis zodpovednej osoby.

Praktický tip

Charakteristiku zariadenia a SWOT analýzu (z prípravnej časti úvodu) píšete spolu – z reálnych podmienok klubu prirodzene vyplynie jeho zameranie aj realistické ciele. Charakteristika sú „fakty“, SWOT je ich „vyhodnotenie“.

Pozor na chyby

- neúplná úvodná tabuľka – chýbajúci dátum prerokovania, pečiatka alebo podpis zodpovednej osoby;
- prepisovanie celého programu pri drobnej zmene namiesto jednoduchého písomného dodatku;
- charakteristika opisuje ideálny stav namiesto reálnych podmienok klubu;
- charakteristika bez väzby na zameranie a ciele klubu.

Ciele a poslanie výchovy

Tento bod štruktúry je srdcom celého programu – hovorí, kam výchova v klube smeruje. Štátny výchovný program tu žiada vymedziť **poslanie a ciele výchovy**. Ako ich prehľadne usporiadať, ponúka praktický rámec z inovačného vzdelávania občianskeho združenia Vychovávateľa, ktorý rozlišuje štyri druhy cieľov: hlavné (inštitucionálne), programové, strategické a špecifické ciele tematických oblastí výchovy. Práve ciele odlišujú váš program od hociktorého iného – majú vychádzať z reálnych podmienok a zamerania vášho klubu, nie z prepisovania štátneho programu.

VZOR – MODELOVÝ KLUB „ŠŤASTIE, ZDRAVIE, POHODA, NIE SÚ ŽIADNA NÁHODA!“

Poslanie

Poslaním nášho školského klubu detí je umožniť deťom rozvíjať ich osobnostný potenciál, záujmy a vzdelávacie potreby v bezpečnom a podporujúcom prostredí, ktoré uplatňuje požiadavky na výchovu mimo vyučovania a vo voľnom čase, prostredníctvom princípov neformálneho vzdelávania. Ťažiskom nášho pôsobenia je podpora zdravia, pohybu a subjektívnej pohody detí, doplnená o budovanie vzťahu k vlastnému regiónu a k prírode.

Vízia

Chceme byť klubom, kam deti chodia rady a odkiaľ odchádzajú oddýchnuté, spokojné a plné pozitívnej energie z pohybu – miestom, kde sa cítia bezpečne, sú prijímané a podporované, učia sa zdravo žiť, zvládať svoje emócie a s radosťou objavovať svoj región a prírodu.

Hlavné (inštitucionálne) ciele (Kto sme a kam smerujeme?)

- vytvárať bezpečné, podnetné a inkluzívne prostredie, v ktorom má každé dieťa priestor oddýchnuť si, hrať sa a rozvíjať sa podľa svojich potrieb;
- rozvíjať osobnosť dieťaťa v duchu tvorivo-humanistickej výchovy, s dôrazom na mimopoznávacie (nonkognitívne) stránky – pozitívny vzťah k sebe, k druhým a k životu;
- profilovať klub ako miesto podpory zdravého životného štýlu a duševnej pohody detí v čase mimo vyučovania.

Programové ciele (Aký program ponúkame a v čom sme jedineční?)

- ponúkať vyvážený program oddychových, záujmových a pohybových činností a prípravy na vyučovanie, naviazaný na zameranie klubu;
- odlišovať sa cieleným dôrazom na zdravie, pohyb a wellbeing a na poznávanie regiónu a prírody s využitím školského dvora a blízkeho okolia;
- rozvíjať spoluprácu s rodičmi, školou a miestnou komunitou (obec, knižnica, miestne spolky) a zapájať sa do projektov podporujúcich zdravie a pohyb;
- priebežne skvalitňovať program na základe spätnej väzby detí, rodičov a vychovávateľiek a obohacovať ho o príležitostné aktivity (podujatia, výlety, besedy);
- **náš slogan:** „Šťastie, zdravie, pohoda – nie sú žiadna náhoda!“

Strategické ciele (Ako chceme program realizovať?)

- uplatňovať metódy neformálnej a zážitkovej výchovy (hra, projekt, bádanie, pobyt vonku) a zapájať deti do plánovania, sledovania a hodnotenia vlastnej činnosti;
- pravidelne zaraďovať pohybové a relaxačné aktivity a pobyt v prírode ako stálu súčasť dňa;
- systematicky podporovať wellbeing detí a budovať bezpečnú klímu (prevencia šikanovania, podpora emócií a vzťahov);
- angažovať rodičov, partnerov a komunitu prostredníctvom spoločných podujatí a pravidelnej spätnej väzby.

Špecifické ciele tematických oblastí výchovy

Obsah výchovy v našom klube tvorí päť tematických oblastí: *Komunikácia a práca s informáciami, Sebarozvoj a svet práce, Zdravie a subjektívna pohoda, Spoločnosť a príroda a Kultúra a umenie.* Vzhľadom na naše zameranie považujeme za kľúčové najmä *Zdravie a subjektívna pohoda* (ťažisková oblasť, ktorá napĺňa motto klubu a rozvíja zdravý životný štýl, pohyb a duševnú pohodu detí) a *Spoločnosť a príroda* (rozvíjame ňou vzťah k vlastnému regiónu, k ľudovým tradíciám a k prírode v okolí klubu). Ostatné tri oblasti sú rovnocennou súčasťou programu a prepájajú sa s ťažiskovými. Konkrétne špecifické ciele jednotlivých tematických oblastí rozpracúvame v bode 4 výchovného programu.

AKO NA TO

Čo je čo

Skôr než začnete písať ciele, ujasnite si tri pojmy. **Poslanie** (misia) hovorí, prečo klub existuje a komu slúži – je to nadčasová veta. **Vízia** hovorí, kam smerujete a akým klubom chcete byť o niekoľko rokov – je to želaný obraz budúcnosti. **Cieľ** je konkrétny, sledovateľný zámer, ktorým poslanie a víziu napĺňate. Poslanie a vízia sú strešné; ciele sú kroky, ktorými ich uskutočňujete. Najprv si teda ujasnite poslanie a víziu, až potom z nich odvodíte ciele.

Čo hovorí štátny výchovný program o cieľoch a poslaní

Skôr než sformulujete vlastné ciele, oplatí sa poznať, čo o cieľoch a poslaní hovorí štátny výchovný program pre školský klub detí. Ku každej vete uvádzame, čo znamená a čo z nej vyplýva pre prax – nie na prepisovanie, ale ako východisko.

Poslanie školského klubu detí

Poslaním školského klubu detí je umožniť deťom rozvíjať ich osobnostný potenciál, záujmy a vzdelávacie potreby v podporujúcom prostredí uplatňujúcom požiadavky na výchovu mimo vyučovania a výchovu vo voľnom čase, prostredníctvom princípov neformálneho vzdelávania.

Klub je tu na to, aby deťatú vytvoril podmienky rásť – podľa toho, čo v ňom je a čo ho zaujíma – v bezpečnom prostredí, vo voľnom čase a neformálnym spôsobom. Táto jedna veta má štyri prvky, ktoré má obsahovať aj poslanie vášho klubu:

- „**umožniť deťom rozvíjať ich osobnostný potenciál, záujmy a vzdelávacie potreby**“ – dieťa je v centre. Všimnite si sloveso umožniť – klub dieťa nenúti ani „nevyučuje“, ale vytvára podmienky,

aby sa mohlo rozvíjať. A rozvíja tri veci: jeho potenciál (čo v ňom je), jeho záujmy (čo ho baví) a jeho vzdelávacie potreby (čo potrebuje).

- **„v podporujúcom prostredí“** – klub má byť bezpečným, prijímačím miestom, kde sa dieťa cíti dobre a podporované. Bez tohto prostredia ostatné prvky nefungujú.
- **„uplatňujúcom požiadavky na výchovu mimo vyučovania a výchovu vo voľnom čase“** – to je rámec, v ktorom klub pracuje. Výchova mimo vyučovania je čas po vyučovaní (vrátane oddychu, záujmov, prípravy na vyučovanie), výchova vo voľnom čase je tá naozaj voľná, rekreačná časť. Klub pokrýva oboje – ale ani jedno nie je vyučovanie.
- **„prostredníctvom princípov neformálneho vzdelávania“** – to je metóda, ako klub k dieťaťu pristupuje: dobrovoľnosť, zážitok, aktivita dieťaťa, partnerstvo, vychovávateľka ako sprievodca.

Hlavné posolstvá pre vychovávateľku:

Zachovajte všetky štyri prvky. Skontrolujte, či vaše poslanie stavia do centra pozornosti dieťa (rozvoj jeho potenciálu, záujmov a potrieb), a či zdôrazňuje podporujúce prostredie a zmysluplné trávenie voľného času a metódy neformálnej výchovy. Ak niektorý chýba, poslanie je neúplné – napríklad veta, ktorá hovorí len o „zabezpečení dohľadu nad deťmi“, vynecháva dieťa aj neformálnu výchovu, a tým mína zmysel klubu.

Pridajte vlastný charakter a zameranie. K základnej osnove doplňte to, čím je váš klub jedinečný – akú atmosféru vytvárate a na čo sa zameriavate (zdravie a pohoda, šport, tvorivosť, príroda...). Práve toto premení všeobecné štátne poslanie na poslanie konkrétneho klubu. Bez toho by vaše poslanie mohlo opisovať hocikaký klub.

Píšte o dieťati, nie o inštitúcii. Formulujte, čo klub umožňuje dieťaťu, nie čo klub „zabezpečuje“ alebo „poskytuje“. Sloveso umožniť zo štátneho poslanca je dobrý vzor – klub vytvára podmienky, nenúti a nevyučuje.

Poslanie nie je len veta v dokumente – je to kompas pre každodennú prácu. Malo by byť cítiť v tom, ako pristupujete k deťom (umožňujete, nie prikazujete), v atmosfére (bezpečná, prijímačá), v metódach (hra, zážitok, dobrovoľnosť) aj vo vyváženosti činností (oddych – záujmy – príprava na vyučovanie). Ak ho dieťa, rodič či kolegyňa nepocítia v reálnom fungovaní klubu, je to len formálny text.

Otestujte ho. Dobré poslanie je nadčasové (vydrží niekoľko rokov), zrozumiteľné rodičovi a dá sa v ňom spoznať práve váš klub. Ak by sedelo na hocikaký klub, pridajte viac vlastného charakteru; ak je príliš dlhé a odborné, zjednodušte ho do jednej – dvoch viet.

Vízia klubu

Vízia je nepovinný, no odporúčaný doplnok poslanca. Kým poslanie hovorí, prečo klub existuje, vízia hovorí, akým klubom sa chcete stať – je to obraz želanej budúcnosti. Píšte ju pozitívne, stručne a najlepšie z pohľadu dieťaťa a dbajte, aby ladila s poslaním. Do programu patrí len výchovná (hodnotová) vízia – vízia rozvoja zariadenia (priestory, vybavenie) patrí do koncepčného zámeru rozvoja školy.

Ciele výchovy a vzdelávania v školskom klube detí

Cieľ 1 – spôsobilosti pre 21. storočie

...rozvíjať spôsobilosti kľúčové pre život v 21. storočí v prepojení na ciele a profil absolventa základného vzdelávania.

Klub rozvíja u detí zručnosti, ktoré potrebujú pre dnešný svet (kritické myslenie, spoluprácu, komunikáciu, tvorivosť, digitálne zručnosti...), a robí to v súlade s tým, kam smeruje základná škola.

- **„spôsobilosti kľúčové pre život v 21. storočí“** – ide o tzv. kľúčové kompetencie: kritické myslenie, riešenie problémov, komunikáciu, spoluprácu, tvorivosť, digitálnu a mediálnu gramotnosť, učiť sa učiť, samostatnosť, sociálne a občianske zručnosti. Nie sú to vedomosti z predmetov, ale prenositeľné životné zručnosti – kombinácia toho, čo dieťa vie, dokáže a aké postoje má.
- **„v prepojení na ciele a profil absolventa základného vzdelávania“** – profil absolventa je opis toho, aké má byť dieťa na konci základnej školy (čo má vedieť, dokázať, aké hodnoty mať). Klub nepracuje sám pre seba – dopĺňa a posilňuje to, kam mieri škola, len inými, neformálnymi prostriedkami.

Hlavné posolstvá pre vychovávateľku:

Je to strategický, dlhodobý cieľ – do programu ho preložíte „o dieťaťi“. V štátnom programe znie „rozvíjať spôsobilosti“; vo vašom programe z neho urobíte programový cieľ, napríklad „rozvíjať u dieťaťa spoluprácu, komunikáciu a tvorivé riešenie problémov v každodenných situáciách klubu“.

Pomenujte konkrétne, ktoré spôsobilosti vaše činnosti budujú. Tieto kompetencie nevznikajú „samé“ – rodia sa v bežných aktivitách: keď deti spolu pracujú na projekte, rozvíjajú spoluprácu; keď riešia hlavolam, problémové myslenie; keď niečo prezentujú, komunikáciu. Buďte si toho vedomá a vyberajte činnosti aj s týmto zámerom, nielen „aby sa deti zabavili“.

Poznajte profil absolventa svojej školy a vedome naň nadväzujte. Nevyučujete tie isté učivá ako škola, ale rozvíjate tie isté základné spôsobilosti – iným spôsobom. Ak škola napríklad kladie dôraz na čitateľskú gramotnosť, klub ju podporí cez čítanie pre radosť, dramatizáciu či rozprávanie príbehov.

Vyhňte sa všeobecnej fráze „rozvíjame osobnosť dieťaťa“. Tá neukáže nič konkrétne. Radšej vymenujte, ktoré spôsobilosti rozvíjate a v akých činnostiach – to je rozdiel medzi formálnym a živým cieľom.

Cieľ 2 – voľný čas ako hodnota

...rozvíjať spôsobilosti oceňovať voľný čas ako hodnotu, využívať ho zmysluplne a racionálne pre svoj rozvoj.

Klub učí deti, že voľný čas je hodnota – a že sa s ním dá narábať dobre: vyberať si činnosti, ktoré ich rozvíjajú a bavia, namiesto nudy alebo bezduchého „zabíjania času“. Toto je jadro výchovy k voľnému času (pedagogiky voľného času) – a patrí k tomu najtypickejšiemu, čo robí práve ŠKD.

- **„oceňovať voľný čas ako hodnotu“** – dieťa sa učí vnímať voľný čas ako niečo cenné, nie ako prázdne miesto, ktoré treba „niečím vyplniť“. Voľný čas je príležitosť – na oddych, záujmy, vzťahy aj rast.

UKÁŽKA Z PRÍRUČKY

Páčila sa vám ukážka?

Práve ste si prezreli ukážku z príručky:

**Sprievodca tvorbou výchovného programu
školského klubu detí**

Celá príručka vás krok za krokom prevedie tvorbou výchovného programu – od poslania, vízie a cieľov až po päť tematických oblastí rozpracovaných do konkrétnych čiastkových cieľov a činností, ktoré viete hneď použiť vo svojom klube.

Chcem celú príručku →

Po kliknutí na odkaz sa dostanete na stránku, kde nájdete všetky informácie aj možnosť objednať si príručku.

radostnedetstvo.sk